

között végeztünk megelőző feltárást. Mintegy 50–60 cm vastagságban távolítottuk el a humuszt. A Ny–K-i hossz tengelyű, két, téglalap alakú szelvényben összesen közel 1000 m²-en egyenletes eloszlásban több objektum feltárta bontakozott ki a sárgás és barna altalajon. Csak településre utaló jelenségek kerültek elő: 10 gödör, 7 cölöplyuk és 1 árok. Mindegyikük a szarmata korszakra datálható. Az objektumok közül jelentősnek tarthatjuk a terület legmélyebb pontján előkerült három egymásba ássott, nagyméretű gödröt, amelyek valószínűleg agyag-nyerőként szolgáltak.

Algyő külterület II.: A Szőreg I. Biztonsági Gáztározó SZGT-13 jelű kútjának építési területén 2008. március 10–21. között végeztünk megelőző feltárást. Mintegy 50–60 cm vastag humusz eltávolítása után az É–D-i tengelyű, több helyen megtört, téglalap alakú szelvény nagysága közel 926 m² lett. Egyenletes eloszlásban több objektum feltárta bontakozott ki a sárgás és barna altalajon. Csak településre utaló jelenségek kerültek elő: 50 gödör, 2 cölöplyuk, 1 árok, 1 füstölő, 2 gazdasági jellegű építmény. Egy kivételével mindegyikük a szarmata korszakra datálható. Az objektumok közül jelentősnek tarthatjuk a terület ÉK-i sarkában előkerült füstölő maradványát. A legfigyelemreméltóbb jelenséget az 56. sz. objektum szolgáltatta, amelyhez két kemence is csatlakozott, funkcióját tekintve valószínűleg afféle „sütőház”-ként szolgált.

PALUCH TIBOR

393. Szeged-Tápé, Algyői Rákóczi Tsz (Csongrád megye) Ő, Á

Az M43 autópálya 1. sz. lelőhelye a 4413. sz. országút mentén fekvő Boldizsár-tanya, és az Algyői Rákóczi Tsz-hez vezető kövesút mentén, attól kb. 100 m-re húzódó dombháton helyezkedik el. A dombháttól DNy-ra kb. 2–3 m-rel alacsonyabb medernyom húzódik. E meder partján terül el a lelőhely, ezen az ÉNy–DK irányú partoldalon 2008. július 22. és augusztus 4. között 5173 m²-t tártunk fel.

A nyomvonal ÉK-i szélén 7, a DNy-i részén 19 objektum rajzolódott ki. Az objektumcsoportok egymástól 110–120 m-re helyezkedtek el.

Az előkerült 21 objektum közül 5 árok (2 karám), 14 gödör és 1 cölöplyuk. Korukat tekintve 4 őskori, kettő Árpád-kori és 15, korhatározó leletanyag hiányában, ismeretlen korú.

GULYÁS GYÖNGYI – SÓSKUTI KORNÉL

394. Szeged-Tápé, Ásványhát I. (Csongrád megye) Sza

A Szőreg-1. Biztonsági Gáztározó munkálataihoz kapcsolódó régészeti kutatások egyik állomása volt a Szőreg-1. nyomvonal feltárása. A 2008. április 7–23. között végzett megelőző feltárás három, korábban megkutatott kútponthoz (SZGT-2, SZGT-3, SZGT-6) futó bekötőve-

zeték nyomvonalának kutatható szakaszait érintette. A munkálatok legnyugatibb, egyben kezdőpontja az SZGT-2 jelű kútpont. Innen a vezeték nyomvonalát követve DK felé haladva folyt a régészeti munka, közel 3 hétig. A tervezett vezeték nyomvonalát számos helyen élő vezetékek keresztezték. Ezeket a szakaszokon biztonsági okokból nem folytatható régészeti munka. Ez okozta azt a helyzetet, hogy a teljes nyomvonal szakasz 10 egységre, azaz 10, a geodéták által kimért 5 m széles szelvényre (tömbre) töredezett. Az első szelvény az SZGT-2 kút feltárt felületéhez kapcsolódott. Mivel az objektumok folyamatosan jelentkeztek, számozásuk SN5-el kezdődött. Az átláthatóságot megtartva a számozást végigvittük az utolsó, 10. szelvényig.

A feltárás nyomvonala több lelőhelyet érintett. A nyomvonal ÉNy-i szakasza a 2007/1 sz. lelőhely területéről indult, majd innen tovább DK-felé végighaladt, s a Herceg-tanya nevű lelőhelyen folytatódott. A korábbi terepbejárások ezen a területen intenzív római kori, szarmata telepre utaló nyomokat rögzítettek. Ezen korszak objektumait tártuk fel az SZGT-2 és SZGT-3 kutak területén is. A feltárások és a korábbi terepbejárások eredményei alapján további telepobjektumokra lehetett számítani a nyomvonal teljes hosszában. Összesen 53, régészetileg is értékelhető objektumot találtunk, közülük több folytatódott a szelvényeken túl is.

Az ásatáson 36 szarmata gödör került elő, közülük számos méhkas alakú volt. Ezek mellett több szelvényben is előkerültek nagy, tagolt, helyenként 3 m mély gödrök. Kivételesek a szögletesek és az árokszerűek. A gödrök általános jellemzője a betöltés felső harmadának viszonylagos leletanyagbősége, és az alsó rétegek agyagos betöltése, ami viszont leletben szegény. Sok gödörben a leletgazdag rész hamus, paticsos betöltésű, barnás humusz volt. Ez a jellegzetesség végig megfigyelhető volt az 1. szelvénytől a 10. szelvényig.

A gödrökön kívül 4 szarmata kori árok részletét sikerült megfigyelni. Ezek közül kettő azért figyelemre méltó, mert párhuzamosan futottak a 10. szelvényben, metszetük is azonos volt. A két ároktól DK-re régészetileg értékelhető objektum már nem került elő.

A 3. szelvényében – amely egyébként a 8. szelvény mellett a legsűrűbben volt fedett régészeti objektumokkal – egy sekélyen az altalajba mélyített szögletes 340×340 cm-es ház alapja került elő, középen cölöplyukkal. A padlón hengeres kék üveggyöngy és egy edényke töredéke feküdt. Egy másik, füles amphora alakú üveggyöngy egy méhkas alakú gödör betöltéséből került ki.

Az előkerült leletanyag döntő többségét a korongolt és kézzel formált edények töredékei adják. Több hombár és korsó töredéke mellett tálak és csészék töredékei, valamint, ha kis számban is, de terra sigillata töredékek is előkerültek. A kézzel formált edények közül fazekak, kisebb csuprok, bögrék és gombos fedők maradványait figyeltük meg.

Kemence eredeti helyzetében nem került elő. Több esetben megfigyeltük azonban ezek áthalmozódott ma-

radványait. Átégett platnidarabok, betapasztott kerámiával különösen a terület DK-i végében lévő gödrökben voltak gyakoriak.

A feltárás hosszanti, kutatóárok-szerű jellege lehetővé tette a korábbi terepbejárás adatainak kiegészítését, pontosítását. Ezek alapján úgy tűnik, hogy a korábban különálló 2007/1 sz. lelőhely tovább terjed D felé, és egy egységet képez a szomszédos KÖH 40640 sz. lelőhellyel (568. sz. kútkörzet). Ezt támasztja alá az a tény is, hogy az SZGT-2 és SZGT-3 közötti 1., 2., 3. szelvényben, ha ritkán is, de folyamatosan kerültek elő objektumok. Az SZGT-6 felé tartó nyomvonalszakasz 5. és 7. szelvényeiben nem voltak régészeti objektumok. Ez arra utal, hogy a KÖH 42402 sz. lelőhely (Távvezeték-indító állomás) ezen a részen megszakad.

PÓPITY DÁNIEL

395. Szeged-Tápé, Ásványhát II.

(Csongrád megye) B, Á, Ú

A Szőreg-1. Biztonsági Gáztározó területén, a VI. szakaszon 2008. május 26–29. között végeztük el a megelőző feltárást. A felső termőrétteg vastagsága átlagosan 40–50 cm között váltakozott. Az É–D-i hossz tengelyű, viszonylag széles (9 m), a MOL szervizút által kettéosztott szelvény nagysága közel 1700 m² volt, melyen összesen 65 objektum folytja jelentkezett egyenletes, laza eloszlásban a sárga altalajon. Az objektumok zöme a késő bronzkori halomsíros kultúra időszakára datálható. Közülük egy tehető az Árpád-korra. Néhány objektum másodlagosan tartalmazott régészeti értékű leletanyagot, de maguk az objektumok az újkorra datálhatók. Néhány objektumból nem került elő korszakhatározó leletanyag, de a feltárás összesítő képe alapján a késő bronzkori településhez tartozhattak. A vizsgált jelenségek zöme (32) cölöphely volt, mely a halomsíros kultúra jellemzője. Közel hasonló számban (29) voltak a gödrök is. Három árok szakaszt bontottunk ki, melyek közül kiemelkedik egy széles, viszonylag mély, talán erődítési objektumként funkcionáló árok.

Árpád-kori települési objektumként egy gödör került elő a terület K-i részén. A terület településföldrajzi adottságai kedvezőek voltak a kora újkorban is. Erre utal az előkerült két, nagyméretű objektum is.

PALUCH TIBOR

396. Szeged-Tápé, Malajdok-A, -B

(Csongrád megye) B, A

A Szőreg-1. Biztonsági Gáztározó SZGT-6H jelű kútjának építési területén 2008. február 20–27. között végeztünk megelőző kutatást. A feltárt 920 m²-nyi területen 10 objektum folytja jelentkezett egyenetlen eloszlásban. Az objektumok mindegyike a szelvény K-i irányába emelkedő domboldalon helyezkedett el. A terület közepén, a domb alján egy ÉNy–DK-i irányban húzódó, széles „meder” nyomát találtuk meg. A „patak” betöltődési

viszonyainak tisztázása érdekében egy közel 1 m széles és 7 m hosszú helyen átvágtuk. A rétegviszonyok tisztázása nem sikerült, mert kb. 60 cm mélységben már a talajvíz jelentkezett. Minden objektum ettől az ároktól K-re, a domboldalon helyezkedett el; ettől Ny-ra, a „patak” túloldalán nem került elő régészeti jelenség. A területen csak késő bronzkori településobjektumot találtunk, közülük 9 gödör, 1 cölöplyuk. Belőlük kevés számú régészeti leletanyag került napvilágra.

Április 7-én a kút építési munkálatainak kezdetén objektumok és edénytöredékek kerültek elő, ezért április 14–26. között építés közbeni feltárást végeztünk. A lelőhely a Tisza–Maros összefolyásától kb. 10 km-re ÉK-ra, a mai tápéi révtől alig pár kilométerre helyezkedik el, a környék legmagasabb pontján, a Tisza egykori árteréből kiemelkedő magasparton. A domb alján egy széles „meder” nyomait találtuk meg, amely követte a domb futását és a környék legmélyebb részén haladt. Az építendő kút területének K-i, ÉK-i sarkát elfoglaló szelvény nagysága elérte az 5000 m²-t. Az újonnan feltárt területen 128 (a februári ásatással együtt tehát 138) objektum folytja jelentkezett viszonylag egyenletes, laza eloszlásban.

Bár 50 objektumból nem került elő korhatározó leletanyag, a településszerkezet, illetve a szuperpozíciók alapján ezek a régészeti objektumok is a kora bronzkori településhez és temetőhöz tartozhattak. Egy kör alakú sírgödörbe helyezett, bal oldalára fektetett, rossz megtartású, közel É–D-i tájolású, zsugorított csontváz került elő. Háta mögött egy szájjal lefelé fordított tálat találtunk, míg a lábainál égett növényi maradványok (makk?) hevertek.

A korszak települési emlékéanyagát az ÉNy–DK-i dombháton elhelyezkedő objektumok alkották. Ezek többsége (70) egykori tároló-, majd hulladékgyűjtő volt. Általános jellemzőjük, hogy bár méreteik nem túlságosan nagyok (alig haladta meg mélységük az 50 cm-t), nagy mennyiségű leletanyag látott belőlük napvilágot, ami a nagyrévi kultúra korai időszakába sorolja a lelőhelyet, de a kerámiatöredékeken késő Makó-kultúras jellegzetességek is megfigyelhetők. Feltűnő az őrlőkövek magas száma, ami a korszak földművelésére nyújthat támpontot. Az őrlőköveken kívül is viszonylag sok kötőredék, pattintott kő került elő a települési objektumokból. Egy árok, illetve két leletanyaggal keltezett cölöplyuk tartozott még ebbe a korszakba.

Az egyik, ha nem a legfigyelemreméltóbb jelenséget a 136. objektum jelentette. Ez egy közvetlenül az egykori mederparton, a domb Ny-i lankáin elhelyezkedő, É–D-i hossz tengelyű, nagyméretű (8×3,5 m) épület. Legnagyobb mélysége elérte a 80 cm-t. Bejárata a D-i oldalon lehetett, ahol oldala enyhe padkával, lépcsőszerűen érte el az objektum alját. Felépítésére, szerkezetére utaló cölöpszerkezet nem került elő. Pontosabban fogalmazva, az altalajba mélyedve csak egy cölöplyukat figyeltünk meg, míg egy másikat bontás közben az objektum ÉK-i sarkában elváló betöltéssel lehetett megfogni.